СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 205. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 5-го вересня 1939. No. 205. Jersey City, N. J., Tuesday, September 5, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ОБІЦЮЄ НЕ ВТЯГАТИ АМЕРИКУ В ВІЙНУ

ВАШИНҐТОН. — На пресовій конференції президент Рузвелт заявив, що теперішня адміністрація зробить усе, щоб не втягнути Злучених Держав Америки до війни. Президент також заявив, що це можна буде виконати. Він звертався до журналістів, щоб вони в теперішню критичну хвилину старалися справедливо представляти факти. Про европейський конфлікт він сам висказувався стримано і нікого ні не хвалив, ні не осуджував. Тільки раз згадав Німеччину.

СКЛИКАННЯ КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Хоч зі всіх сторін домагаються, щоби президент скликав надзвичайну сесію конґресу, так як він обіцяв, коли розїздився конґрес на вакації, то проте президент ще відкладає цю справу. А відкладає він не тому, що сам цього не хоче, тільки тому, що вважає таке скликання ще передчасним. Анґлія і Франція ще не виповіли війни Німеччині. Є ще малесенька надія, що війну Німеччини й Польщі дасться зльокалізувати.

ПОСАДНИК ЛЯ ҐВАРДІЯ ДУЖЕ ОБЕРЕЖНИЙ.

НЮ ЙОРК. — У звязку з війною в Европі посадник Ля Ґвардія скликав наради зо своїми комісарами, щоби переговорити всі можливості на випадок, якби Ню Йоркові щось грозило. Посадник з місця заявив, що можливість военної небезпеки для Ню Йорку дуже неправдоподібна. Та всетаки він хоче приготовити Ню Йорк і на ту малу можливість. Передівсім обговорювано справу комунікації і вивозу людей на випадок бомбардування. Стверджено на нарадах, що в більшості нюйорські підземні залізниці будуть добрими протибомбовими схороницями. Комісар поліції Валентайн представив плян охорони ріжних будівель і фабрик перед саботажами.

ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Польський амбасадор ґраф Потоцький виголосив через радіо промову до американців, в якій говорив, що Німеччина без причин напала на Польщу і що Польща сподівається від Америки морального попертя.

ПОЛЯКИ ЛУЧАТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — На чутку війни Польщі з Німеччиною польські нюйорські орґанізації вислали своїх делеґатів до Польського Народнього Дому при восьмій вулиці в Ню Йорку і на тих нарадах рішено створити польську центральну раду, що реґулювалаб поміччю для Польщі. Навіть польські комуністи заявили, що солідаризуються з цею центральною радою. Поєднала поляків спільна небезпека, що випливає з війни з Німечиною.

РУЗВЕЛТ ЗАКЛИКАЄ НАЦІЇ НЕ БОМБАРДУВАТИ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт видав заклик до пятьох европейських держав, Німеччини, Франції, Анґлії, Польщі й Італії, щоб вони на випадок війни не бомбардували цивільного населення. На цей заклик прихильно відповіли — Анґлія, Франція і Польща. Італія сказала, що вона заявила свою невтральність у тім конфлікті, тому до неї цей заклик не відноситься. А Німеччина через свого представника у Вашинґтоні відповіла, що вже перед закликом Рузвелта Гітлер заявив, що німці не будуть бомбардувати цивільного населення, тому цей заклик також до Німеччини не відноситься.

КАНАДА НА ВОЄННІЙ СТОПІ.

ОТАВА. Канадійський премієр Макензі Кінґ заявив, що Канада, паралельно з Анґлією, підготовляється до війни. На кабінетовій нараді ухвалено вже пляни помочи Анґлії на випадок війни. Ті пляни покищо заховується в тайні. Та майже певним є, що Канада зачне творити завязок армії, щоби післати до Европи, а також орґанізуватиме свій промисл і хліборобство, щоби продуктами помогти Анґлії.

СХВИЛЮВАННЯ НА КОНҐРЕСІ У ВИЛИЕМСТАВНІ.

ВИЛИЕМСТАВ (Масачусетс). — На конґресі Інституту Людських Взаємовідносин останні сесії позначалися схвилюванням з причини війни в Европі. Ґубернатор Род Айленду, Вендербилд, виголосив промову, в якій закликав, щоб усі національності в Америці були в першу черґу добрими американцями. Він твердив, що теорія „мелтінґ пату" є з ґрунту фальшива; що в Америці всі раси заховують свої відрубності, та додавав, що це добре так, бо Америка через те відбиває культурні ріжноманітності. Католицький священик Ля Фарж заявив, що його церква в справедливих випадках дозволяє вбивання людей. „В справедливій війні вбивання не конче є мордом" говорив він. Католицькі, протестантські і жидівські представники підписали спільну заяву, що Америка повинна держатись осторонь від европейської війни.

ЗАКОЛОТ НА БІРЖІ.

НЮ ЙОРК. — На нюйорській біржі війна викликала схвилювання цін. Впали сильно бонди, а піднеслись високо ті уділи, що мають щось до діла з виробом ріжним продуктів, потрібних для війни.

ФРІЦ КУН УЖЕ ЗМІНИВ МАПУ ПОЛЬЩІ.

НЮ ЙОРК. — Провідник німецьких націстів в Америці, Фріц Кун, у своїм бюрі на стіні вже змінив мапу Польщі. Всі землі, які дістала Польща по війні від Німеччини, він прилучив назад до Німеччини. На запит кореспондента Кун сказав, що того вимагає справедливість. Також заявив, що війна скінчиться за пару місяців з перемогою для Німеччини.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ

В Европі маємо нову війну. Є вона покищо між Німеччиною і Польщею, але певно переміниться дуже скоро у війну загальну, світову. Ця війна втягнула в боротьбу й український нарід. Бо мусить бути так, що кожне потрясення в Европі мусить зачіпити українські землі й видвигнути покривджену українську справу. Видвигнуть її тепер уже самі події й інтереси воюючих. А крім того, цілком окремо, видвигне цю справу і сам український нарід: на Рідній Землі. А також усюди, де він не жив би. За українську справу постоїть і українська іміґрація в Злучених Державах. Зробити це буде навіть легко, бо уряд Злучених Держав стоїть за демократію, за свободу, а проти гноблення і насильства. А американський нарід уже нераз висказався проти кривд, які походять з тих ріжних мирових договорів і міжнародніх постанов, що їх заключувано по минулій світовій війні, а наслідком яких і 45-міліоновий український нарід був почетвертований і позбавлений свобідного і державного життя на своїй прадідній українській землі. Ось тому маємо надію, що тепер прийшов той час, коли Злучені Держави будуть могти своїм авторитетом заважити у світовій політиці до того ступня, щоб здійснилися давні американські кличі про самовизначення народів, а в тому і про самовизначення України.

Стоячи твердо при американських демократичних ідеалах і віддані інтересам Злучених Держав, зможемо тепер без великих труднощів приєднати симпатії американського народу й уряду на сторону слушних і справедливих домагань 45 міліонів українців в Европі. Бо ті українці хочуть тільки бути вільним і незалежним народом у вільній і незалежній українській державі, побудованій на українських землях, і на принципах землі Вашинґтона, як того собі бажав визвольник української нації — Тарас Шевченко. Допомогти українському народові це осягнути — наш обовязок. А обєднатись біля цеї цілі — це вимога розуму, патріотизму і чести української іміґрації в Америці.

Обєднання Українських Орґанізацій в Америці, як репрезентація політичної думки американських українців, стояло від самого початку свого існування, себто від 1922 року, на тому, що український нарід положив підчас світової війни, і по ній, міліонові жертви за те, щоб міг мати на своїх землях свою рідну, народоправну, українську державу. Така держава була створена волею українського народу у Великій Україні, була й на Західній Україні, а вкінці й у Карпатській Україні. Всі вони відповідними державними актами заявилися за їх обєднання в одній Соборній Українській Народній Республиці з Києвом як столицею. Акт Злуки, проголошений 22. січня 1919 року в Києві на Софійській Площі, яким обєднано з Києвом, як загально українським центром, всі українські території, став від того часу такою політичною плятформою, яку визнає ввесь український нарід на всіх землях. За визнання цього поніс український нарід від 1919 року міліонові жертви. Він і далі їх поносить. Але далі голосить, що від цього визнаннявін ніколи не відступить, бо перемога цеї політичної й національної плятформи означає не тільки перемогу української ідеї, але водночас і перемогу людської й міжнародньої справедливости.

У тому важному моменті, коли наново важиться доля української справи, мусимо виступити тут на іміґрації з одною думкою і волею. Так, як 22. січня 1919 року, в хвилині небезпеки і наїзду ворогів на українську землю, наш нарід на рідних землях здобувся на те, щоб спільно й однодушно заманіфестувати свою політичну і національну волю; так і ми в Америці, супроти наближаючихся подій мусимо поступити. В українській визвольній справі мусимо створити один національний фронт, з одною політичною думкою і вимогою. І так виступити перед світом і перед американським урядом.

Обєднання Українських Орґанізацій в Америці беручи під увагу цей важливий момент, є тої думки, що всі українські орґанізації повинні тепер згодитись на якнайдальше йдучі уступки і реформи, щоб таким чином причинитись до того, щоб наша українська акція в Америці мала вигляд одного, дійсно обєднаного фронту боротьби за здобуття державности для України.

Обєднання Українських Орґанізацій в Америці звертається уже тепер до всіх наших орґанізацій, до цілої нашої національної преси і до всіх наших народніх діячів з проханням негайно припинити взаємну боротьбу там, де вона ведеться, а всю нашу енерґію, як на місцях так у централях, звернути на плянову акцію оборони української справи.

Перед нами стоїть будучність України, за яку там на Рідній Землі борються, вмирають і мучаться наші браття і сестри. В імя тої будучности злучім усі наші сили, злучім мозок і характер Української Іміґрації в Америці й виступім з українською справою в Америці й перед світом як розумні й благородні потомки Української Землі.

ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

Ню Йорк, 1-го вересня 1939.

НІМЕЧЧИНА ЗААТАКУВАЛА ПОЛЬЩУ З ЧОТИРЬОХ СТОРІН

БЕРЛІН. — Американські кореспонденти подають, що приблизно міліон німецького війська наступає на Польщу з заходу, півночи, полудня і сходу. Особливо наступ сконцентрований у тих частинах Польщі, що межують із Східніми Прусами і німецьким Шлеськом. Німецькі военні звідомлення подають, що німецька армія поступає скорим ходом уперед. Зо звідомлення виходить далі, що німецькі летуни стрінули поважний опір з боку польських летунів, та що були жертви по обох боках.

АНҐЛІЯ Й ФРАНЦІЯ ПРИ ПОЛЬЩІ.

ЛОНДОН. — Хоч німецькі війська ввійшли на польську територію, то Німеччина війни не виповіла. Також не виповіла війни Польща, хоч німецькі війська бомбардували вже навіть столицю Польщі — Варшаву. Та так є, що Польща вже віднеслася до Анґлії й Франції з проханням прийти їй з військовою допомогою. У звязку з тим Анґлія й Франція вислали Німеччині спільну ноту, якою заявили, що вони готові виконати свої зобовязання і боронити Польщу, якщо Німеччина не забере негайно своїх військ з польських земель. Очевидно ніхто не сумнівається в те, що Німеччина на те не погодиться. Тому загальна війна тепер уже неминуча. Анґлія, Франція і Польща виповідять її спільно, зазначивши, що вони боронятся перед німецьким нападом.

ІТАЛІЯ НЕВТРАЛЬНА.

РИМ. — Поведення Італії являється наскрізь загадкове. Доходить до того, що в дипльоматичних колах поширені чутки, що Італія майже зірвала з віссю Берлін—Рим. Та одне є певне, що вона не мішається до війни між Німеччиною і Польщею. Щодо цього, вона заявила свою повну невтральність. Тільки пробує годити Німеччину з Польщею. Пропонувала навіть скликати міжнародню конференцію на полагодження спору, але на це не погодились Анґлія, Франція і Польща.

НЕ ЧУВ ПРО 16 ТОЧОК ГІТЛЕРА.

ЛОНДОН. — Британський премієр Чеймберлин заявив у палаті послів, що він довідався про мирові пропозиції канцлера Гітлера, зібрані в 16 точках, доперва з радія, а передше нічого про них не знав. Далі сказав, що вина за нову війну спадає виключно на Гітлера і його „безтолкові амбіції".

ВИНЯТКИ З ТАЙНИХ ДОКУМЕНТІВ.

ЛОНДОН. — Опублікований „Білий Папір" містить тайне листування між Гітлером і Чеймберлином. З неї виходить, що обидва погоджувалися з тим, що коли прийде до війни, то вона буде довга і крівава. Чеймберлин підкреслював, що початкові успіхи у тій війні не матимуть ніякого значіння.

ПЕРЕМОЖЕ, АБО ЗГИНЕ.

БЕРЛІН. — Канцлер Гітлер зявився перед надзвичайною сесією німецького парляменту в мундурі німецького вояка без усякої ранґи. І заявив, що того мундуру не скине, поки не доведе німецький нарід до перемоги. Інакше в ньому згине. З того виходилоб, що згине на полі бою.

ПЕРШІ НІМЕЦЬКІ БОМБОВІ НАЛЕТИ.

ВАРШАВА. — З польських комунікатів виходить, що німецькі летуни бомбардували вже в першому дні війни коло 30 міст у Польщі. Варшаву бомбардовано у тому дні чотирма наворотами. Бомбардовано між іншим також Львів і Берестъ Литовський. Бомбардування звернені головно на військові обекти, мости і залізничі двірці. Канцлер Гітлер дав приказ не бомбурдувати місць, де живе цивільне населення, але, як подають польські комунікати, бомбардовано також наприклад залізничий поїзд, у якому були жінки і діти.

ФРАНЦІЯ ГОТОВА ДО ВІЙНИ.

ПАРИЖ. — Франція змобілізувала нечувану скількість війська. Кажуть, що мобілізація покликала коло 8 міліонів людей до военної служби.

БУДЕ ТЯЖКО ДІЗНАТИСЬ ПРАВДИ.

ЛОНДОН. — Всюди заведено гостру военну цензуру. З кожного краю, що замішаний у війну, виходять звідомлення американських чи яких інших кореспондентів сильно цензуровані. Поза цензурою ніщо не виходить. Тому і так багато баламутних вістей, що їх передають через радіо, бо з ріжних місць ріжно подають про одну і ту саму военну подію, як це було з відомостями про бомбардування міста Варшави, коли то одні подавали, що було в однім дні 16 бомбардовань, а інші твердили, що не було ніякого бомбардування.

ДАНЦІҐ ПРИЛУЧЕНИЙ ДО НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Німецький парлямент, скликаний, щоби почути про „оборону Німеччини перед польським наступом", проголосив у своїм першім акті формальне прилучення міста Данціґу до Німеччини.

ХТО ЗАСТУПИТЬ ГІТЛЕРА?

БЕРЛІН. — Канцлюр Гітлер заявив у парляменті, що на випадок, якби він помер, його наступником буде маршал Ґерінґ, а якби той згинув, то по нім буде Рудольф Гес. На них перейде отже евентуально титул „Райхсфірер".

СМІҐЛИ-РИДЗ — НАЧАЛЬНИЙ ВОЖД.

ВАРШАВА. — Президент Польщі Мосціцький заіменував ґенерального інспектора армії, маршалка Сміґли-Ридза, начальним вождом, а також наступником президента, колиб уряд президента опорожнився перед закінченням війни і підписанням миру.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЛЯ УКРАЇНИ

Сталося отже в Европі те, чого всі ждали, але не зовсім уважали за неминуче. У несповна двацять літ по великій війні почалася нова війна, що дуже легко може обхопити багато держав і народів і стати навіть другою світовою війною.

Уже ця одна думка мусить розбурхати почування пересічної людини. Ніхто не може бути спокійним на вістку, що десь масово вбивається людей військових і цивільних, молодих і здорових, старих і немічних дітей. Тим більше не можна бути спокійним, коли знається, що між убитими, раненими й загроженими є люди з власного народу, земляки, краяни, односельчани, чи може навіть члени власної родини.

Ще тим важче бути спокійним, коли знається, що в цій війні ведеться наших людей проти їх волі, бо битися не за себе, а в рядах чужих армій, за чужі держави й за чужі народи, та ще до того за держави й народи, які нашому народові жити не дають, які всіх сил докладають наш нарід з лиця землі стерти.

Не може спокійно дивитися на такі події в своїм житті ні один нарід у світі. Не може спокійно дивитися й країнський. А всетаки нам треба всіх сил зібрати, щоб на справи й події дивитися спокійно, холодним розумом. Коли дозволимо почуванням керувати наші рішення, то можемо легко загнатися кудись, куди йти спокійна розвага нас задержалаб. Поводячися лише почуваннями, можемо легко принести шкоду саме там, де ми захочемо зробити нашому народові користь.

Відноситься це передовсім до партійних чи нібито-партійних наших угруповань. Війна підносить усякі почування, а між ними й партійної ворожнечі. Через те уряди воюючих держав роблять спеціяльні заходи, щоб таку партійну ворожнечу усунути. Ми уряду не маємо, і це, що державні народи роблять під натиском уряду, ми мусимо зробити своєю вільною волею, взаємною згодою, компромісовістю, уступчивістю, загальною толеранцією.

Треба нам памятати, що проти нашого народу та проти його іміграції будуть певно вимірені спеціяльні удари наших віковічних ворогів. Вони будуть намагатися підчеркнути наші ріжниці, нацькувати одну групу на другу, посварити нас, розбити на дрібні групи, щоб у цей спосіб звести нас до немочі. Ми дамо доказ національної зрілости, коли не дамо зловитись на ворожі підшепти й заходи, як проти наших ворогів виставимо одноцілий український фронт. Цього вимагає від нас краще майбутнє великого українського народу.

З РІДНИХ ЗЕМЕЛЬ

(З комунікату И. П. С.).

ПІД МАДЯРСЬКОЮ ЗАЙМАНЩИНОЮ.

Безоглядна мадяризація в Карпатській Україні.

Ми знаємо, якими методами обдурювали мадяри ріжнородних „карпаторосів", загарбуючи Карпатську Україну. Між іншим обіцювали вони їм автономію і тим подібні грушки на вербі. Річ ясна, що з того не могло вийти нічого путнього. Бо ось як тільки прогула справа окупації, мадяри почали усадовлюватися щораз ліпше у свойому сідлі та заводять тепер безоглядну мадяризацію у всіх ділянках життя Карпатської України. Українських дітей вивозиться масово в Мадярщину, українські школи переміняють на мадярські, мадярів настановляють війтами, проповіді в церкві кажуть говорити по мадярськи, а за вживання української мови строго карають. Жорстокого режіму не можуть зносити сотки свідомих українців, які змушені втікати з рідної землі. В останньому часі в Румунії опинилося багато таких збігців з Карпатської України. Всі вони оповідають про нестерпність мадярського терору, твердять однак при тому, що мадяризація натрапляє на дуже сильний опір національної свідомости українського села, яке щойно тепер починає доцінювати вартсть і значіння вільної Карпатської України. Тому теж згаданому мадяризаційному курсові безпосередні обсерватори терену не ворожать великих успіхів.

Памятник окупації.

Недалеко Ужгороду побіч давнього кордону поставили мадяри недавно памятник з нагоди окупації Карпатської України. На памятнику є вирита дата 15. березня, себто дата мадярського наїзду. Є тільки питання, як довго памятник цей буде на тому місці стояти.

НА СХІДНІХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

В повені забріханости.

Одною з питоменних рис московсько - большевицького володіння в Україні, як зрештою і в „цілому" „союзі", є повне ізолювання власних громадян від зовнішнього світу. Хоч як це може дивним видаватися, пересічний советський підданий має дуже невиразне уявлення про позасоветську дійсність. Все, що діється в іншому світі, є для нього річчю або зовсім незнаною, або відповідно представленою у кривому дзеркалі советської пропаганди. Нічого дивного, що круг його знання і заінтересування обертається в першій мірі довкруги справ, що заторкують безпосерсїдньо большевицьку дійсність. Факт цей, викликаний штудерною московсько-большевицькою системою ізоляції від зовнішнього світу, є проведений, як усе на тому терені, виключно під кутом інтересів пануючого режіму. Бо коли советська дійсність є дуже тяжкою і нестерпною для пересічного громадянина, то як дуже страшнішою видавалась би вона йому, колиб знав він, що існує десь світ без большевицьких благодатей? Тимчасом його вперто переконують, що поза советщиною, яка має бути для нього раєм, існує лиш пекло кпіталістичного визиску й експльоатації та фашистівського терозу, що все те, що поза границями большевії живе, веде життя злиденної нуждарської пролетарщини, якої кровою й потом годується горстка опасистих буржуїв. Ці останні, опливаючи в небувалих достатках, позбавляють всіх трудящих світу найпримітивніших умовин існування, спихаючи їх на дно упадку. Робітник не має на заході що їсти, не має де мешкати, не має в що одягнутися, про його якісь культурні розривки чи подібне не може бути й мови. Також не має він ніяких політичних прав та є вповні соціяльно незабезпечений. Т. зв. західньо-европейська демократія це найзвичайніший блахман, це також знаряддя буржуазії, щоб краще в шори запрягти нещасного робітника й селянина.

Не знаємо, чи у всі ці казки затурканий советський обиватель вірить, певним однак є, що, не маючи ніякого контакту із зовнішнім світом й будучи здатним виключно на плоди місцевої пропаганди, людина починає її навіть найбільш безглузним твердженням мимовільно піддаватися. Річ ясна, не віримо в це, щоб піддавання це могло бути таке велике, щоб спричинити повну слухняннiсть режімові в масах, бо теперішня постава мас, зокрема на окупованих чужих землях, є яскравим доказом того, що живуть вони у стані сталого відпору до режіму. Фактом однак остаеться, що метода москво-большевицької брехливости у кожній ділянці суспільного життя, є одним з дуже сильних середників закріпощування мас і закріпощування це влекшують.

Кожний напр. знає, що сьогодні немає ніякої української незалежної республики, що немає ніякого демократичного правління в ній, що ніякі, навіть найбільш облесливі слова Москви не затемнять справжніх її намірів, — навпаки, кожний знає, що т. зв. УРСР це звичайна кольонія Москви. Кожному ясно, що попри „демократичну" фразеольогію існує там найбільш вирафінований режім сталінської опричнини, що не дружня любов народів там існує, а несхитна ненависть України до Москви. А однак немало у нас є ще людей, що хоч усвідомлюють собі всі ці правди, при найближчій нагоді стають склонними вірити у ріжні „еволюції режіму", у „зміну курсу", чи що там інше. Бо вистарчить одне хвилеве чисто конюнктуральне і саме на замилювання очей обчислене потягнення, щоб перший з краю обиватель почав снувати непоправні надії на можливість змін. Колиж таке можливе у нас, коли спритна московська тактика хапає навіть серед нас наївних, то чи не тимбільше може вона пробувати щастя у відношенні до власних підданих? Дехто скаже: власне вони, що зносять її владу на власній шкурі, не будуть їй вірити. Слушно, але з другого боку не можна забувати, що ізольований від світу і позбавлений вісток з нього, тамошній підданий мимоволі наражений на схоплювання як правду цього, що пливе у формі брехні й облуди з московських уст.

В останніх часах советська преса широко розписується з приводу нових виборів до сільських районових, обласних і мійських рад, про сталінську конституцію, називаючи її найдемократичнішою у світі. Послушні у свойому рабстві київські „Вісті" з дня 9. серпня ц. р. попадають у захопленни з приводу цеї конституції і врешті цитують „самого" Сталіна, який сказав, що: „ніколи в світі ще не бувало таких дійсно вільних і дійсно демократичних виборів. Історія не знає другого такого прикладу". Для людини, яка живе поза Совдепією, а яка чула багато про тамошню дійсність, тяжко зрозуміти, як такі противенства, а це рівночасний безоглядний терор у практиці і „демократична" діялектика в теорії, можуть разом погодитися. Або ще важніше: як у ці противенства пересічний советський підданий, який їх наглядно бачить і на власній шкурі відчуває, може вірити. Бо пропаганда, яка стало оперує брехнею, на віру чисити не може. А однак треба припускати, що з цеї брехні і облуди всеж є для Москви якась користь, бо в противному разі вона її не стосувалаб. Осяги цеї пропаганди тим лекші, що, малюючи рожевими фарбами советську дійсність, все інше поза нею представляє як найчорніше. Згадані „Вісті" пишуть: „У фашистських країнах давно вже покінчено з демократією та виборністю. Там панує відтверта, нічим не замаскована терористична дитатура". І наступають потому барвисті картини жахливої цеї фашистівської дійсности. Затурканому і відтятому від зовнішнього світу українцеві подають „Вісті" на московський приказ отрую брехні і облуди, в яку кажеться йому вірити. Коли одначе про Московщину, чи інші підлеглі її частини сяк або так можна говорити й думати, то у випадку України можемо сміло твердити, що де як де, але на цьому, підмінованому до того всього ще національним сепаратизмом терені, їдь ця має ще відносно найменший попит. Хай отже бреше Москва і хай надіється, що їй на Україні вірять, але практичні наслідки й дійсність сподіванням тим не будуть напевно вдповідати.

Недостачі осінньої сівби.

Загально звісно, що одною з основних причин чому Москва так дуже держиться України, є факт, що без наших земних багатств, зокрема без нашого збіжжя Москві тяжко булоб жити. Тому справа засіву й збору хліба в Україні є для Москви центральнопю проблемою заінтересовань.

Українські селяни, які ніколи не погодяться з методами насильного визиску, що його Москва у відношенні до України стосує, борються усіми можливими способами проти системи грабіжу. Слідів їхньої боротьби можна легко дошукатися, зокрема на полі засіву й збору хліба. Тут теж і причина, чому зарівно часи сіяння як і часи жнив справляють Москві найбільше клопотів. Ми недавно доносили про те, як боронить український селянин своєї праці перед московським грабіжем в часі збору хліба, тепер советська таки преса достарчає нам чимало доказів на це, що свідомий того, що оброблена ними земля не родить плодів для нього, саботує український селянин теж обрібку землі, щоб у той спосіб шкодити окупантам. Бідькаються „Вісті" з 12. серпня ц. р. над тим, що, хоч час жнив давно вже минув, надходить осіння сівба, українське село до неї ніяк не приготоване. Не тільки що знаряддя обрібки землі напр. сіялки майже у всіх колгоспах попсовані, але що гірше: в багатьох місцевостях зжате або незжате збіжжя стоїть ще в полі, бо немає його як зібрати. Там воно річ ясна гние. „Вісті" пишуть: „в Авдіївській МТС більшість сівалок ще з весняної посівної кампанії знаходяться в полі". Гарні, значить порядки. А далі: „у насінному господарстві ім. паризької комуни (Кременчуцький район, полтавської области), ще й досі 120 гектарів високоякісної пшесиці стоїть на пні, обсипається; а комбайн, що працює на цьому масиві, збирає по два гектари за день". Значить — додамо від себе — збере її за два місяці. Зрозуміле, що український селянин, знаючи, що збіжжя це і так поманджає в Москву, не спішиться його збирати.

Поганий стан шкільництва.

Зближається початок нового шкільного року, а в звязку з ним нові клопоти. Кожного року випрацьовують нові пляни про потребу будови нових шкіл, про нові підручники, про шкільне приладдя, все це однак на плянах таки кінчиться. Практика остається незмінною. Ось пишуть „Вісті" з 10. серпня ц. р.: „у ворошиовградській області ц. р. повинно бути вивершено будівництва 31 нового шкільного будинку. Але на першого серпня готові тільки два. Технічна готовість нових міських шкільних будинків на першого серпня становить лише 46.6%, а сільських тільки 6.2%... По багатьох школах приріст готовності за останню декаду дорівнює нулю". Таким станом може чванитися не тільки ворошиловградська область. Бо ось не краще діється в Миколаївщині. Там, як пишуть „Вісті" з 12. серпня ц. р.: „в области 1,137 шкіл з них 1,121 підлягають ремонтові, за відомостями ж обл. ВНО... було відремонтовано на першого серпня лише 411". Як при такій підготові буде виглядати наука в школах, можна собі уявити.

ПРИБУЛІ НЕЗАКОННО ПЕРЕД 1. ЛИПНЯ 1924 МОЖУТЬ ЛЕҐАЛІЗУВАТИСЯ

Дня 7-го серпня 1939 р. президент Рузвелт підписав поправку закону про леґалізацію незаконно прибулих іміґрантів. Ця поправка дає можливість чужинцям, прибулим нелеґально до Злучених Держав у часі між 3 червня 1921 і 1-го липня 1924 р. леґалізувати тут свій побут. Перед ухвалою поправки цього закону леґалізуватись, а опісля натуралізуватись могли тільки тільки ті неправні чужинці, котрі приїхали до Америки перед 3. червня 1921 року.

Аплікацію на леґалізацію, тобто одержання посвідки реєстрації треба робити на формулярі число 659 у двох копіях. Блянкіти можна дістати безплатно в кожнім іміґраційнім і натуралізаційнім бюрі. Висилаючи аплікацію, треба долучити почтовий переказ на суму $10 і дві свої фотографії. Хто хоче користати з того права, той мусить предложити такі дані:

1. Доказ приїзду до Злучених Держав перед 1. липня 1924 року.
2. Доказ сталого тутешнього перебування від такого приїзду.
3. Докази бездоганного морального характеру.
4. Що петент не підлягає депортації.

Треба одначе мати на увазі, що той закон не відноситься і нічим не помагає тим людям, котрі приїхали неправно до Злучених Держав після 1-го липня 1924. Такі люди підлягають департації і кожної хвилини можуть бути виселені, як про їх побут довідаються іміґраційні власті.

ФЛІС.

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

9)

Рябий жид ставить на стіл чарку горівки. „Вже шість літ як помер". Шість літ? ех, Андрію, це довгий час; що залишиться від людини по шістьох літах — а що по восьмох. Вісім літ, шинкарю, я не пив горівки; їй Богу, часами й випив би — запити горе, плюнути на чужину, знаєш? та заборонили горівку в Америці. Принаймні я післав більше долярів Поляні; а бач, купила коні й продала поле. Мовляла, самий камінь. А ти, Гусаре, ти поля не продав? Щож, зараз видно, що ти не був в Америці.

Жид стоїть у шинкасі й дивиться на Юрая. Маю з ним пуститися в розмову? — думає жид. Здається, не дуже балакучий, дивиться якось похмуро, краще не чіпати; котрий з тутешніх міг би це бути? Матвій Пагурко десь має сина, може це Матвіїв син; а може це Гордубал, чоловік Поляни Гордубалової, той, що був в Америці...

Юрай закліпав очима. Жид відвертається; мусить розставляти чарки на шинквасі; а що ти, Хлобуняку, що ховаєш очі під брови? Чекаєш, щоб я тебе назвав по імені? Бачиш, Андрію: чоловік відвикне балакати, уста йому задеревеніли, але — щож, і кінь і корова хоче чути людське слово. Правда, Поляна все була тиха, а вісім літ не додадуть мови, самота балакати не навчить; сам не знаю, де почати; вона не питає — то не говорю, не говорить вона — то не хочу питати. А що там, Степан добрий наймит, він і набалакається за господиню. Поле продала господиня, купила степ у долині, от тобі й маєш.

Гордубал попиває й покиває головою. Палить ця холера, але чоловік звикне. Степан — порядний парубок, здається; розуміється на конях і любить Гафійку; а що до Поляни — то жінка звикне й само собою прийде, що має прийти. Ех, Андрію, а що твоя жінка — чи буває коли дивна? Ну, то її набеш, але Поляна — як шляхтянка, Андрію. Ось воно як. Розумна вона, працьовита, охайна — слава Тобі, Господи. Правда, трохи дивна. Й поводиться, братчику, як жадна інша жінка в селі. Не вмію з нею, Гусаре. Як вітер я мусів би вскочити до хати й закрутити нею, щоб їй аж дух забило. Так воно робиться, Андрію. Але я — видиш, не йшло це: злякалась, немов би я був яке опудало. І Гафійка якось злякалась. І ти, Хлобуняку. Ну, тут мене маєте, що робити? Коли крига не трісне, то зійде помалу. Твоє здоровля, Андрію!

Андрій Хлобуняк, по вулишньому Гусар, встає з місця й іде до дверей; у дверях обертається, стріляє очима назад та як гаркне: „Здоровенькі дійшли, Юраю!" Дивак ти, Гусаре; так начеб не міг присісти — не думай собі, що я вернувся жебраком: маю гарних кількасот долярів, ані Поляна про це не знає. Диви, пізнав мене Хлобуняк; так бач, само собою це прийшло, само прийде й решта, втішився Гордубал. Жиде, налий мені ще одну!

Двері раптом розчиняються й суне до них хлоп; суне, як висока вода — та цеж Василь Герич, найкращий приятель; лише поглянув і вже до столу. Василю! Юраю! Дряпає такий хлопський поцілунок і смердить тютюном, але добре це, ех ти, Василю! „Витаю тебе, Юраю", каже якось заклопотано, „а чого ти приїхав?" „А що, ти, тумане, мав я там померти?" сміється Гордубал. „Щож", каже Герич непевно, „селянам тут не дуже добре ведеться. Здоров, егеж? Слава Богу хоч за це". Дивак ти, Василю, сидиш якось на половині задка й чарку перевертаєш догори дном. Що нове? Ну, старий Керечук помер, того тижня по Великодні, дай йому, Боже, царство небесне, а в неділю віддалась Михальчукова дочка за молодого Горленка; торік нам дідько приніс сибірку. — Так, Юраю, вибрали мене війтом, знаєш, на збитки. — Розмова обривається, Василь якось не знає, про що розповідати; встає й подає лапу Юраєві: „Бог з тобою, Юраю; мушу вже йти".

Юрай усміхається й крутить чарку між пальцями. Цей Василь уже не той, що був колись. Ах, Боже, як він умів пити, аж вікна брязчали; але прийшов і поцілував — приятель. Бог з тобою, Юраю; чого ти так, хіба маю на носі написано, що мені не пощастило з поворотом? Таки не пощастило, але це ще прийде; помалу, помалу повертатимусь, кожного дня по кусочку, а диви одного разу буду вдома. Маю гроші, Василю; і поле можу купити, й корови, дванацять коров, коли схочу; сам їх вижену на пасовисько, хочаб і на Воловий Хребет, дванацять дзвінків будуть увечорі дзвонити, а Поляна швидко побіжить відчиняти ворота, мов дівча...

У коршмі тихо, жид дрімає за шинквасом, добре стає людині від такої самоти; голова крутиться, крутиться, але від цього, товаришу, впорядковуються думки. Вертатись кроком і помалу, як череда; або пригнатись як сполошений кінь, бурею влетіти до двора, аж іскри сиплються — високо стояти на возі, високо тримати віжки й зіскочити — тут я, Поляно, а тепер тебе не пущу; високо на руках донести її до хати й притиснути її, аж дух їй зайде. Гнучка ти, Поляно. Вісім літ, вісім літ я про тебе думав; а щойно тепер піду до тебе. Гордубал затинає зуби, аж йому набігають мязи в лиці. Гей, дикі коні, гей! Хай бачить Поляна — коліна їй затрясуться від переляку й радости, хай бачить: чоловік вертається.

(Далі буде).

Сповнена обіцянка.

— Як ти змінився, Павлусю. Колись ти мені обіцював, що зложиш мені в дарунку до ніг цілу землю.

— А що? Чи вона там не лежить?

Добрий муж.

— Що тобі, кохана, маю купити на іменини?

— Я ще не здецидувалася...

— То добре, даю тобі рік часу до надуми.

• З ДНЯ •

ПОЛЬСЬКА ГІЄНА.

Скаржиться якийсь, мабуть чех, Дж. В. Гладкі, в „Ню Йорк Таймсі" з 30 серпня, що це поляки минулого року багато причинились до того, що Чехословаччину розібрано. Він дослівно говорить: „Так виглядає, що публика вже не памятає, що одною з головних причин, які змусили чеських провідників піддатися в Мінхені, було відношення Польщі й Мадярщини до Чехословаччини в часі націстичної агресії минулої осени. В тих часах ще існувала велика приязнь між Берліном і Варшавою, як також Будапештом, а польські й мадярські армії стояли готові ззаду, щоб на приказ Берліну заатакувати Чехословаччину. Польські і мадярські інтереси були тоді так близькі серцю Гітлера, що він заявив, що віддача Судетів Німеччині ще не вистарчає і зажадав, щоби Польща і Мадярщина дістали свою частку".

ОПРАВДАНИЙ ЖАЛЬ.

Треба признати, що жаль цього чеха оправданий. Світ забув уже про те, що рік тому робила Польща. Забув світ, як Польща, немов гієна, кинулась на конаючого чеського трупа, як шарпала його тоді, коли він лежав уже без сили, хоч „був іще теплий", як писала тоді одна французька ґазета.

Що писали тоді всі польські ґазети? Як по шакальськи вили, що чехи забрали їм Заольжа! Вили, немов гієни, польські ґазети не лиш у краю, але й тут в Америці. Немов гієна вив і нюйорський „Нови Свят", зокрема його редактор п. Йолес, що то тепер удає великого „демократа" і цілий демократичний світ закликає ставати в обороні „демократичної" Польщі.

СВІТ ПРО ЦЕ ЗАБУВ.

Рік проминув, змінились обставини і світ цілком про це забув. Тепер Польща стала „невинним ягнятком", яке хоче розірвати Гітлер, а яке в імя „демократизму" і „справедливости" зібрались обороняти світові демократії. „Закон нетрів, закон брутального пястука, не сміє поширитись далі, на Польщу", твердять вони. Гаразд, це дуже гарно. Алеж бо в самій Польщі панує той „закон нетрів", „закон брутального пястука". Це Польща в варварський спосіб винищує тих українців, яких підбила; це вона покористувалась брутальним пястуком при минулорічнім розборі Чехословаччини. У Варшаві нині сидять ті самі круки, що минулого року на приказ Берліну дзьобали чехо-словацького демократичного трупа. Той сам „вудз" Сміґли-Ридз, той сам Мосціцкі, той сам Бек. Роздзьобавши Чехословаччину, вони поховали свої пазурі, прибрали кожу ягняти і верещать: „Хорони нас, демократичний світе, перед націстичним вовком, що знає тільки пястук і закон нетрів!"

ЧОМУ СВІТ ХОРОНИТЬ?

Зрозуміло, що Чеймберлин і Даладіє та всі інші провідники демократичних країв не забули минулорічного поступовання поляків. Вони все добре памятають. Чомуж тоді вони тепер стають в обороні Польщі, та ще й до того в імя демократії, ніби проти насильства?

А тому, що в міжнародній політиці не сентименти, не якась гарна ідея, грає ролю, тільки безоглядний інтерес свого народу. Гарною ідеєю кожний політик старається тільки прикрити свої самолюбні, позбавлені всякого милосердя пляни. Англія і Франція, а також цілий протинімецький табор, бояться, що з кожним новим підбоєм Німеччина робиться така сильна, що годі буде їй створити в Европі противагу. Вона готова стати такою сильною, що скоро зовсім перестане числитися з волею інших держав і стане фактичним диктатором Европи. Минулого року вони, хоч плакали над трупом Чехословаччини, то не могли ставити опору Ґітлерові. Цього року вони ніби пробують уже ставити цей опір.

ПОЛІТИКА І ЮРБА.

Але Чеймберлин не може виразно говорити про властиву ціль Англії. Він справді говорить, що через наступ Гітлера на східню Европу загрожені інтереси Англії, але водночас додає, що ця справа має загально світове, моральне значіння; бо це, мовляв, має рішитись, чи „брутальний пястук, чи право має керувати світом". Для вигоди про „брутальний пястук" Польщі не згадується нічого.

Нема в тому нічого дивного. Провідники все для юрби видвигали якісь високі моральні кличі і ними закривали свої справжні себелюбні національні інтереси.

Дивним зачинає воно бути щойно тоді, коли деякі „провідники" самі починають свою заграничну політику будувати на „поступі, демократії, народоправстві".

ПОКАЛІЧЕНИЙ ПОЇЗДОМ.

У шпиталі Роял Александра в Едмонтоні знаходиться від понеділка, 10-го липня, Франко Костів, що був покалічений ззаду вантажним поїздом на сіенарськім шляху, коли їхав біциклем між двома рядами шин. Вантажний поїзд, що їхав в тім самім напрямі негайно за Костевом, недалеко стадіюм Кларка вдарив у біцикль і відкинув Костева на один бік залізничого шляху. За словами шпитальних властей, стан Костева вдоволяючий.

ЦЕ ЛИШЕ МАНЕВРИ.

Сцена з останніх маневрів американської армії коло Плетсбурґа, Ню Йорк. Піхота наступає під артилерійським огнем, заслонена повзом.

ЛОРД ЛОТІЕН,

новий британський амбасадор до Злучених Держав, що приїхав недавно сюди обняти своє становище. Він дався фотоґрафувати зараз по відданні своїх повновластей президентові Рузвелтові. На плечах він має чорного кота на доказ, що він не боїться забобону, що представляє чорного кота за злий знак.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БЕРЛІН—МОСКВА Й УКРАЇНА.

Переглядаючи українську пресу, яка виходить в Америці й Канаді, мусимо завважити, що українські партії і ґрупи завзято себе поборюють.

Повторюється в нас те саме, що мало місце після упадку Української Народньої Республики, а саме: ми заїло й без кінця обвинувачуємо себе у справах, які в більшій мірі були поза сферою нашого авторитету і наших сил. А так є, що ми повинні себе винувати, але за брак згоди, вирозуміння і холодної думки.

Не можемо заперечити, щоб у проводі наших партій, ґруп, і орґанізацій, як і за редакційними столами наших часописів, не сиділи люди, котрим бракувалоб розуму чи інтеліґенції. Колиб ці люди присвятили хвилину часу на спокійну медитацію, тоді вони легко підпорядкувалиб свої особисті емоції, амбіції та партійні і ґрупові інтереси в справі створення одного всенароднього національного фронту.

Нині повинно бути кожному ясно, що ліквідація Карпатської України наступила не з вини українського народу, її уряду або котроїнебудь з партій. Припустім, що могли бути коло чи поза урядом кола, які мають за собою провини. Але те, що сталося, булоб сталося, колиб уряд Карпатської України був і в інших руках.

В німецькій політиці були дві політичні лінії. Перша, протикомуністична, яка прямувала до удару на Совети, до чого Німеччину підштовхувала Англія. Англія бажала відвернути Німеччину від заходу, від її претенсій до звороту кольоній і ревізії версайського договору. Англія спершу думала, що як Гітлер заанґажується у війну з Советами за Україну, то Англія та Франція матимуть спокій на заході на довгі роки. По цій теорії повстала Карпатська Україна, яку створила Німеччина на віденськім арбітражі. Спершу Гітлер заанґажувався по цій лінії зовсім серіозно й використовував у своїй грі проти Советів не тільки „наївний ґалас українських націстів", як це пише у своїй статті п. Н. Григорів („Спілка Гітлера і Сталіна", „Народна Воля" ч. 97), але цілу українську визвольну акцію всіх українських партій.

Колиж Англія і Франція зорієнтувалися, що Гітлер на спілку з Мусолінієм прямують не тільки до розбиття Советів, але до опанування цілої Европи, тоді Гітлер натрапив відразу на опір Польщі в справі України, а Англія розпочала політику окружування Німеччини та розпочала переговори з Соєвтами в цілі заключення проти Німеччини потрібного мілітарного аліянсу.

Моментально Німеччина й собі розпочала „нібито торговельні" переговори з Советами, а відомо, що договір між Росією й Німеччиною існував перед приходом Гітлера до влади. Так зачала здійснюватись друга німецька політична теорія, лінія Бісмарка, в результаті якої німецька дипльоматія перехитрила англійську і французьку і заключила з Советами неаґресивний договір, якого дальшим продовженням буде можливо мілітарний союз Німеччини з Москвою.

На самім вступі цих переговорів наступила ліквідація Карпатської України й окупація її мадярами, чого безпеременно зажадала Москва, яка зовсім не є певна свого панування над Україною і таки добре напудилася можливости її втрати. Пропаганду за цю можливість роздувала не тільки Німеччина, а ще більше Англія, Франція і Злучені Держави. А вже найбільше крику робила польська дипльоматія, не передбачаючи, що можливо в найближчім часі прийдеться їй теж перебувати ту саму операцію, яку перебула Чехо-Словаччина.

Нині не треба вже опиратися на донесеннях Єржого Шапіри з Варшави, що між Гітлером і Сталіном існує плян розбору Польщі, бо в цим не криється теж речник Мусолінія, Ґайда, у своїх пресових донесеннях, і те саме потвердили радіо розмови через Систему Колюмбії Лондону і Парижу з Америкою.

Говориться в цих донесеннях, що Совети мають забрати від Польщі всі білоруські й українські території включно з Галичиною, а Німеччина всі довоєнні території, а над рештою обкроєної Польщі має розвести протекторат, подібно, як над Чехією й Моравією. Натякається теж і на розбір Румунії.

Боротьба Англії й Франції з одної сторони, з Німеччиною й Італією з другої, за геґемонію в Европі, за ревізію версайського договору і за домагання Італії супроти Франції викликали цю нову світову кризу, довели Німеччину до заключення договору з Москвою і згаданих вище плянів поділу Польщі, в наслідок чого нині-завтра може прийти до війни, яка висить на волоску й до якої змобілізована ціла Европа.

Ці події заставляють кожного з нас, а зокрема провідників наших орґанізацій і партій в Америці і Канаді, а також і українську пресу, серіозно застановитися над нинішньою ситуацією.

Ми повинні взяти під увагу факт, що як українці під Польщею, так і на еміґрації в Европі в теперішню хвилю не мають ні свободи ділання, ні правдивих інформацій про світову ситуацію і про вигляди для нас на будуче.

Саме тому на американських українцях лежить обовязок пильнувати тепер української справи.

Передівсім ситуація вимагає від нас ревізії всіх минулих плянів і аспірацій наших партій. Навіть найтемніший український комуніст повинен бачити й розуміти, що Сталін і Молотов заступають не соціялізм і демократію, але чистокровний московський національний імперіялізм, який вони нині так величаво святкують в особі царя Петра Першого по цілих Советах. В пляні нинішньої московської політики є комплетна ліквідація державних змагань українського народу, чого Москва буде старатися досягнути за помічю Німеччини. У такій хвилі, якщо хочемо існувати, жити й надіятися на краще майбутнє, мусимо як нація сконсолідуватися й опертися на самих себе та не дурити себе жадними орієнтаціями і союзами. Ми мусимо навчитись американської системи „гелп юр селф".

Тільки через обєднання всіх народніх сил в один український національний фронт зможемо представляти політичну силу, з якою будуть числитися великі й малі держави. А через відповідну акцію в державах світу зможемо впливати на будучу долю українського народу.

Яку користь представляє для українського державного визволення те, що нині один з нас є соціяліст, другий монархіст, а третій націоналіст, коли, ставлячи свої партійні, ґрупові теорії й поняття понад єдину ціль народу, якою є державне визволення, ізолює себе один від другого та спиняє спільне осягнення спільної цілі. Чи є в цім який розум?

Нашим єдиним гаслом повинно бути домагання, щоб Україна стала вільною державою у ролі інших вільних держав світу.

Я певний, що в цім важнім моменті є багато між нами, що думають про консолідацію наших сил. У нас здоровий орґанізм, а тільки треба забути за минулі ріжниці, непорозуміння і промахи. Маю докази, хочби з преси, що так глядять на теперішнє положення в Джерзі Сити, Скрентоні, Дітройті. І так певно думають і в Філядельфії, Пітсбурґу, Шікаґу і Канаді. І так думають українці в цілім світі.

Колиж у нас є спільні думки у тій самій цілі, то повинна знайтися в цім самім напрямі і спільна мова та спільне зближення.

М. Шустакевич,
Дітройт, Миш.

ВОЄННІ ХМАРИ.

Здається мені, що надходить новий 1914 рік. Над Европою нависли чорні хмари. Кожної хвилини надіються там вибуху нової світової війни. І знову поллється ріками нова кров. Знову застеляться кістьми гори і доли. І знову понесеться стогін ранених. І знову завитає тиф і голод. За що те все?

Одні будуть битися за справедливу справу, а другі задурно, за те, щоб далі в Европі жило насильство. І ми, українці, також будемо в тій війні. Задурно казали нам проливати кров у Росії й в Австрії у світовій війні й задурно прийдеться і тепер гинути багатьом українцям. Отсе повинно заставити всіх українців до глибокої задуми. Ми не повинні дати себе дурити тепер уже нікому. Кудиб ми не йшли, ми мусимо мати завжди на увазі ті страшні муки, які перейшов наш нарід на рідних землях по світовій війні і які він далі переходить. Ще війна не зачалась, а вже всі пишуть про те, хто її завинив. А я думаю, що це не є таке важне. Бо найважніше те, що станеться по війні. І світову війну зачинали і її вели в дуже гарними кличами й обіцянками, а як її закінчили? Чи версайський договір не був новим злочином? Чи він не закріпив неволю над міліонами невинних і безборонних українських людей? Отже і тепер, коли в Европі захмарилось, треба нам мати на увазі те, що з тої заверухи може вийти. Треба думати, що та заверуха несе українському народові: визволення, полекшу, чи нову неволю. І треба нам відразу зазначити, що український нарід, деб він не жив, не годиться з теперішньою неволею і не погодиться в нову, якщо її нам готовлять. Бо справедливість і справа замирення Европи вимагає існування самостійної української держави.

В. Хоміцький,
Бруклин, Н. Й.

ЛЬВІВ БУВ НІМЕЦЬКИМ МІСТОМ.

„Ост-дойтче Морґенпост" містить статтю, в якій той часопис намагається доказати, що Польща ніколи не була й не буде морським народом.

„Торговля на Чорному морі — пише той часопис — тривала так довго, доки Польща держала у своїх руках цю торговлю, що її вели львівські купці. А Львів був від століть німецьким містом.

Експорт вугілля зо Шлеська до Ґдині маґістралею, штучний. Одинокою правильною дорогою для польського вугілля — пише той часопис — булаб Одра".

„Польща не хоче над морем будувати, вона хоче тільки нищити. Вона хоче здобути Східні Пруси, шведський Ґотлянд, данський Борнгольм і Лялянд. Ці точки малиб стати базою для польських підводних човнів, які потім нестимуть знищення своїм сусідам.

Вгадав.

Учитель: Яка є ріжниця між автом і конем?

Учень: До авта можна заглянути!

ПОЗІР! ☞ ДЖЕРЗІ СИТІ І ОКОЛИЦІ! ☜ ПОЗІР!
ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИЙ КЛЮБ ПОСТУПОВИЙ,
відділ 70. У. Н. Союзу
устроює
☞ ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ ☜
В СУБОТУ, 9. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 9, 1939)
В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,
181-183 FLEET STREET, JERSEY CITY, N. J.
Початок у год. 7. вечором. — Вступ 50 центів.
Музика першорядна.
Згадане Товариство запрошує всі українські Товариства, Братства і Сестрицтва і поодиноких українців і українок з Джерзі Сити й околиці до участи в тім балю. Той баль відбудеться в тридцять-сім літню, річницю існування Товариства. Приходіть, а не пожалуєте!
Комітет.

УВАГА! ☞ НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! ☜ УВАГА!
ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ ВСІХ УЧНІВ-ТАНЦЮРИСТІВ ІЗ СТУДІЇ
УКРАЇНСЬКИХ ТАНЦІВ
І. ЗАБЛОЦЬКОГО
ЩО НАСТУПНА ЛЕКЦІЯ ВІДБУДЕТЬСЯ В САЛІ ПІД Ч.
334-33 E. 14th ST., NEW YORK, N. Y.
В СЕРЕДУ, В ГОД. 7. ВЕЧОРОМ
Також подається до відома українцям, що приймається нові учні до студії — діти від 6 літ, а також і дорослі.
Вписуватися можна підчас лекцій.

АМЕРИКАНСЬКА РАДА ВОЄННИХ РЕСУРСІВ

виходить з Білого Дому по нарадах з президентом Рузвелтом.

ЗЕМЕЛНІ БАГАТСТВА АЛЯСКИ

Нераз читаємо в газетах, що найбільшою проблемою деяких народів це недостача землі, брак природніх багатств і поживи для населення. Інакше стоїть справа в Алясці. Урядові дослідники, які довший час студіювали економічний стан Аляски, заявили, що цей край може прохарчувати багато більше населення, ніж там є. Аляска є ще отворена для кольонізації. Там бракує людей і готівки для господарського розвою цеї країни. Земля стоїть облогом і жде на кольоністів.

А є тої землі там багато. Треба знати, що Аляска є така велика, як пята частина Злучених Держав. Вона числить 588, 400 квадратових миль. Статистика з 1930 року говорить, що в той час усього населення в Алясці було лише 59,258 осб, з того половина індіян. Швеція, Норвеґія і Фінляндія, що лежать у тій самій смузі що Аляска і де є майже такий самий клімат, багато меншими земельними багатствами ніж Аляска, прохарчовують більш як 12,700,000 людей.

Багато людей думають, що Аляска це дуже зимний край, але воно не так. На побережжі Тихого океану панує умиркований клімат. Зимною порою термометер рідко коли падає нижче зера, а літом підноситься до 80 ступнів. Дощу не бракує ніколи. Правда, що літо там дуже коротке, але завдяки довгим соняшним дням вдається городовина і росте збіжжя. Лиш кукурудза не має часу достигати. Крім орної зелі в Алясці ще є великі, непроглядні ліси, повні всякого роду звірин. Дотепер в Алясці найбільше розвинене риболовство і добування з землі природніх багатств. А їх там дуже багато. Є золото, вугілля, плятина, срібло й нафта.

Біда лише в тім, як говорить звіт урядових дослідників Аляски, „що там ще не розвинена транспортація і багато природніх багатств не можна доставити на ринок збуту. Швеція, яка має всього 173,550 квадратових миль землі, має сім тисяч миль залізної дороги, а в трое більша Аляска має всього 509 миль залізних доріг. Кажуть, що через брак відповідної комунікації ніхто ще докладно не провірив усіх природніх багатств Аляски". Може бути, що там криються ще дуже цінні річи, які ждуть на свого дослідника.

Погано представляється справа натурального приросту населення. Біла раса ніяк не розвивається. Наприклад в Алясці є два з половиною разу більше мужчин як жінок. Дітей родиться дуже мало.

Орної землі в Алясці є 94,000 квадратових миль, але перед кольонізацією долини Матануска управлювано всього 14 квадратових миль. Не дивниця, що 97 процентів поживи Аляска купує деінде. Тай дорожня там велика. Через брак відповідної транспортації споживчі артикули неймовірно дорогі. Наприклад бохонець хліба при залізничій дорозі біля місцевости Фейрбенкс у 1937 році коштував від 18 до 25 центів, а за кварту молока треба було платити також 25 центів. Все те стоїть на перепоні до індустріяльного й господарського розвою того багатого краю, який в інших обставинах міг би багато скорше розвиватись.

Треба ще згадати, що в Алясці майже цілком не виробляють одежі. Майже всю одежу до Аляски спроваджують з Сієтл. Розуміється, що транспортація зо Злучених Держав до Аляски є така велика, що пересічний кольоніст не всилі купити собі доброї одежі, бо вона для нього задорога. Це мабуть є одною з головних причин пинявої кольонізації в Алясці, бо хоч там і кольонізаційний закон вигідний і податку від землі не платиться, то всеодно ніхто не лакомиться туди їхати.

Одначе кольонізація Аляски є дуже потрібна для Злучених Держав. Вона може розвиватись, але тоді, як буде пляново організована і фінансована. Хто їде туди без грошевих засобів, той наражується на неприємності і може стати тягаром для держави.

ФЛІС.

ГРАД І ГРОМИ СІЮТЬ СПУСТОШЕННЯ.

Над стрийським і рогатинським повітом перейшла нагальна буря зо зливним дощем і градом величини волоського оріха. В селах: Уїзд, Данильче, Лучинці та Юнашків, пов. Рогатин, град знищив 50% засівів. У стрийському повіті убив грім 15-літню Марію Іваничів, яка пасла худобу. Крім того велитенське знищення заподіяв град на полях у Тісній, пов. Лісько, де всі засіви і збіжжя знищені. Підчас бурі з дощем і градом над селом Загробеля, пов. Тернопіль, грім убив 19-літнього пастуха Володислава Кусого. — В лісі в Куропатниках, пов. Бережани, знайшли тіло гаєвого Миколи Борака, якого — як виявилось — теж убив грім.

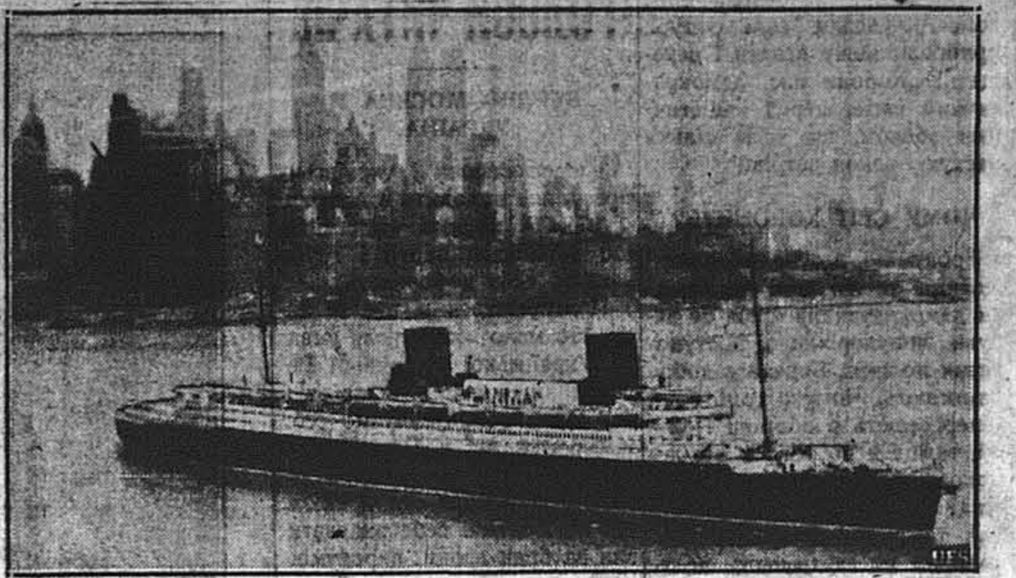

ПОСПІШАЄ ДОДОМУ.

По 36-годиннім опізненні через ревізію американського уряду німецький корабель „Бремен" поспішив нарешті додому без пасажирів.

МОСКВОФІЛЬСЬКА КИРИНЯ.

„День русской культури" святкували наші москвофіли в суботу, 17. червня, при участі і при допомозі ріжних напів- або і справдішних росіян концертом, відчитом й деклямаціями в салі Народнього Дому. „Русску культуру'' возвеличувано на „русском", „малорусском'' і таки „галицком" воляпіку під претекстом та під фірмою 752-річного ювилею преславного літературного памятника князівської Руси - України „Слово о полку Ігореві". Цієї ювилейної нагоди „русской культури'' „доморослі малороси" з „Землі і Волі'' не могли поминути, щоб не розсипатись некультурною, базарною лайкою проти „українських сепаратистів, політиків та фальсифікаторів" за те, що українці вважають „Слово о полку Ігореві" українською літературною памяткою. В обединительним захопленні або наслідком ноторичної іґнорації автор статті в „Землі і Волі'' забуває, або цього не знає, що навіть чорносотенні російські вчені признали „Слово о полку Ігореві" **„південно-руським" літературним памятником** і що ніякий „злочин", але льоґічний наслідок історичного розвитку, коли в перекладах нинішньою літературною українською мовою „русичі" це те саме, що українці і „руська земля'' це Україна та що тільки патольоґічне засліплення може говорити про „фальсифікаторів''.

ГРАДОВІ БУРІ.

Зливний дощ з градом навістив ліський повіт і заподіяв велитенські шкоди на полях, у садах і в городах. Найбільші втрати мають селяни з сіл: Гічви, Берески, Середнього Села, Лупкова, Смільника, Волі Міхової, Солинки, Кривого і Тісної. В деяких місцевостях падав град величини ліскового оріха і понищив геть збіжжя, городовину та овочеві дерева в садах. Одночасно з потоків і річок виступила вода з берегів та позривала мости. Дорога між Ліськом і Балигородом перервана. Підчас бурі грім ударив у хату Теодора Хоми в Зубенськім, яка згоріла. Жертв у людях не було. Крім того перейшла буря зо зливним дощем над стрийським й равським повітом. У Забірю, повіт Рава Руська, буревій схопив стодолу Лачинського і кинув її кількадесять метрів оподалік. В неділю, 18. червня, перейшла теж буря з градом над бобрецьким і львівським повітом. Підчас бурі ударив грім у Селиськах у хату І. Кошика і вбив його 16-літнього сина Мирослава та поразив жінку, доньку і невістку. Град спричинив великі шкоди.

СМЕРТЬ ВІД ЗАТРОЄННЯ ПІДЧАС КОПАННЯ КРИНИЦІ.

Підчас копання криниці у Вільгельма Садка на Шлеську затруїлись земними газами три робітники, яких витягнула з криниці рятункова сторожа з недалекої копальні. Один робітник помер, не зважаючи на негайну допомогу, двох робітників удалось вирятувати.

ЧЕРЕЗ ЛЮБОВ ХОТІВ ПОЗБАВИТИ СЕБЕ ЖИТТЯ.

Адольф Ґенлін, 36-літній ресторантний робітник з Віґокен, Ню Джерзі, так узяв собі до серця те, що дівчина, яку він любив, погнівалась на нього, що рішив скочити з високої скали в Палісейдс і забитись. Чотири тисячі людей назбирались на це видовище. Прибула й поліція. Щойно коли його „кохана" обіцяла не гніватись, вернувся він з крайочка скали. Та тут же його схопила поліція за заколочування публичного спокою.

ВЗОРИ КАНВА, НИТКИ ДО ВИШИВАННЯ D. M. C. І СТЕМПЛЬОВАНІ РІЧИ.
UKRAINIAN BAZAAR,
170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

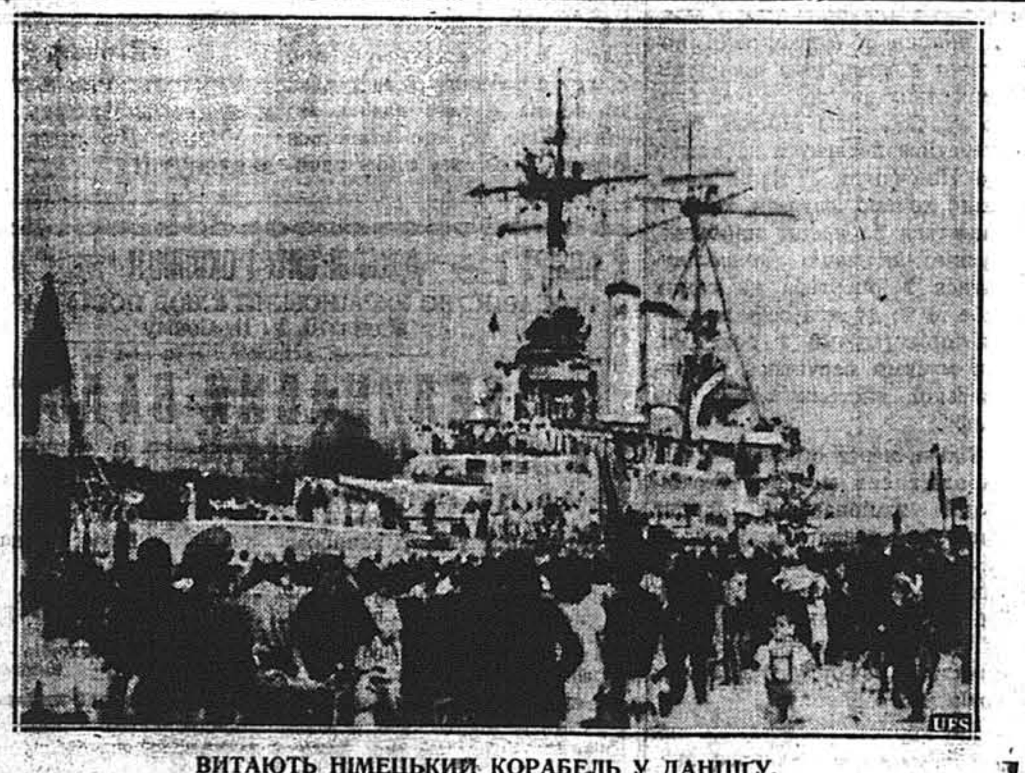

ВИТАЮТЬ НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ У ДАНЦІҐУ.

Націстичні орґанізації витають у Данціґу німецький военний корабель „Шлезвіґ-Гольштайн", що прибув там саме підчас гарячкових военних приготовань.

СТРУЇЛА СВОГО БАТЬКА.

Тринацяти - літня дівчина Амелія, дочка механіка Артура Перейра, що працював на фазенді „Жоа" в стейті Сеара (Бразилія) отруїла свого батька, додавши до страви якоїсь трійки. Зробила вона це з пімсти за це, що батько з нею дуже зле обходився.

НЕМА ЗАСТУПНИКА

Ніщо, тільки час може вдосконалити й закріпити посмертну обслугу; на роки обслуги нема заступника.

Що ми були діяльними в нашім званню ще від 1900 року, це є річ першорядної ваги. Орґанізація з меншим досвідом не може мати під собою такого певного ґрунту.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City — Phone: Bergen 4-5959
34 E. 25 St., Bayonne — Phone: Bayonne 3-0540

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ (71)

„Приведи сюди дівчину!'' — верещав пяно король Форос. „Яку дівчину?'' — запитав один із приявних. „Дівчину, Лиш одна дівчина є в Атне, котру я бажав би бачити. Приведи її". Чоловік, до котрого говорив король, покрутив головою: „Ні, я по дівчину не піду. Королева здре з мене шкіру. Хай це зробить невільник".

„Ти, королю", втрутив інший, краще не посилай нікого по дівчину, навіть невільника. Бо королева Менофра не лише їй видряпає серце, але й тобі самому". „Гей, хто є королем?'' — заревів ображений король. „Я не знаю. Запитай королевої Менофри", відповів знов запитаний. „Гм, я король і я це докажу", бурмотів він.

Притім він закликав невільника і приказав йому привести бажану дівчину. Це збентежило приявних і трохи їх протверезило. Всі вони неспокійно споглядали на двері. Тарзан на це все дивився і стидно йому робилося за людську расу. Він волів уже диких звірів у нетрах.

Більшість диких звірів мали повагу і достойність. Рідко коли вони були зарозумілі на себе. Лиш деяка порода малп була зарозуміла і надута. Саме ця порода, що була дуже подібна до людей. Та може не всі люди погані, подумав він. „Я теж чоловік". З тою думкою він вернувся знов до Ґонфалі. Де вона тепер?

Д-р С. ЧЕРНОВ
● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крови для подружого свідоцтва.
223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY. Room 14.
Gramercy 7-7697
Офісові години 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуги.
X & Флюроскоп.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

ЗАНЕДБАНІ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ
доводять до безпотрібного терпіння.
Аналіза крови, лучі „Екс", аналіза сечі, медична екзамінація
ПО НИЗЬКІЙ ЦІНІ
запевняють удачну діягнозу.
Ревматичні стани, „Гей фівер", астма, клопоти відходової кишки, — піхура, залоз і нирок лікується модерними способами. — ПОРАДА ДАРОМ.
DR. DERUHA
128 East 86th St., New York City.
Кожного дня від 10.—2. год. і від 4.—9. У неділі від 10.—2.
Осібна ждальня для жінок.

ДАРОМ ПРОБА ЛІКУ НА РЕВМАТИЗМ
Маємо знамениту методу на ревматизм, котру ми радо вишлемо кожному читачеві цього часопису, котрий напише по неї. Як ви терпите від болю в суглобах або як ваші чении штивні або занадто чутливі; як вам приходиться терпіти тяжкі болі при зміні погоди — маєте осьтут нагоду попробувати цю просту, дешеву методу, котра вже дала полекшу соткам інших.

Ми радо вишлемо вам ПОВНУ пачку на 7 днів на ПРОБУ ДАРОМ, і як ви хочете вживати далі, то можете це зробити за невеликим коштом. Запрошуємо вас уживати її на 7 днів даром, на наш кошт. Вишліть нам своє імя й адресу якнайскорше на адресу: Ross Products Co., Dept. O—19., 2708 W. Farwell Avenue, Chicago, Ill.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниці, як далеко поза Нюарком. Враз і потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office:
883 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ УНДЕРТЕЙКЕР
заряджує погребами по ціні так низькій, як $150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

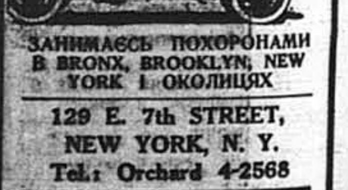

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 158 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577